

Çocuklarda Cinselliğe Yönelik Davranışlar; Ne Zaman Bir Problem Olarak Görülmeli ve Nasıl Yaklaşılmalı?

Beş yaşındaki kızınız birkaç arkadaşıyla odasında oynuyor. İçerden bir sürü kıkırdama duyuyorsunuz. Neler olduğunu merak edip odanın kapısını açtığınızda, onları yerde külotlu çoraplarını ve çamaşırlarını çıkarmış, birbirlerinin genital bölgelerine dokunurken buluyorsunuz. Ne yaparsınız?

Her gün dünyanın her bir tarafındaki birçok aile buna benzer durumlarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Çocuğun kendi bedeniyle ve cinsellikle ilgili konularda keşfi sırasında yakalanmış olması durumu, bir aile için genellikle rahatsız edici bir durumdur. Böyle bir durumla karşılaşan ailelerin aklına bir çok rahatsız edici soru gelmektedir; “benim çocuğum normal mi?”, “Endişelenmeli miyim?”, “Şimdi bunları yapıyorsa ilerde neler yapacak kim bilir?”, “Benim çocuğum sapkın mı olacak?”, “Ona ne söylemeliyim?”

Aileler, çocukları cinsellikle ilgili herhangi bir davranış gösterdiğinde (akranlarının mahrem bölgelerine dokunması gibi) endişelenmelerine rağmen, gelişmekte olan çocuklar arasında bu tür davranışlar nadir değildir. Cinsellikle ilgili bir çok oyun, çocuğun bu konu hakkındaki gayet doğal merakına yöneliktir ve endişeye veya alarma sebep olmamalıdır. Genel olarak, cinselliğe yönelik tipik çocuk oyunları ve keşifleri;

- Düzenli olarak birlikte oynayan ve birbirlerini iyi tanıyan çocuklar arasında olur
- Aynı yaşlarda ve fiziksel ölçülerde olan çocuklar arasında olur.
- Kendiliğinde gelişir, planlanmış değildir
- Nadirdir, sık sık olmaz
- Gönüllü bir şekilde olur (kendi aralarında bu oyunu oynamak konusunda hemfikirdirler, içlerinden hiçbirisi bundan rahatsızlık duymaz veya üzgün değildir)
- Aile durmalarını söylediğinde veya mahremiyetle ilgili kuralları hatırlattığında kolaylıkla bu oyun dışında başka bir şeye yönelebilirler.

Bazı çocukluk çağı cinsel davranışları daha zararsız meraklar olarak görülmekte iken bazıları ise cinsel davranış problemi olarak düşünülmektedir. Bir davranış eğer çocuğun normal aktivitelerini engelliyorsa, diğer çocuklardan zorla ve onları üzecek şekilde onlardan faydalanmaya yönelik ise o zaman çocuğun normal gelişim döneminde beklenen normal bir davranıştan uzak olup, problem bir davranış olarak görülebilir.

Cinsel davranış problemi olarak düşünülebiyecek bir davranış şunlardan herhangi birini içerebilir;

- Bu davranış çocuğun yaşına uygun gelişim aşamasının ilerisinde bir davranıştır (örneğin; 3 yaşındaki bir çocuğun bir yetişkinin genital bölgesini öpmeye kalkışması)
- Cinselliğe dair kelimelerle, mahrem vücut bölgeleri ve cinsel aktivitelerle gereğinden fazla meşgul olma

- Diğer insanların önünde sık sık mahrem vücut bölgelerini gösterme (6 yaş ve üzerinde ise)
- Israrcı bir şekilde yapmaması söylenmesine rağmen gizli gizli diğer arkadaşlarıyla cinselliği içeren oyunlar oynama
- Genital bölgelerine nesnelere koyma
- Oyuncaklarla, evcil hayvanlarla ya da arkadaşlarıyla cinsel ilişkiyi taklit etmeye çalışma
- Kendinden küçük çocuklarla cinsel davranışlar deneme(4 yaşındaki bir çocukla 12 yaşındaki bir çocuğun doktorculuk oynaması gibi)
- Cinsel aktivite ve davranışlar için diğerlerini zorlama ve güç kullanma

Bu neden olur?

Cinsel davranış problemlerinin birçok nedeni vardır. Çocuk cinsel davranış problemini sergileyene kadar ne gördü ve ne öğrendi anlamak gerekir. Çocuk ailesinden daha büyük yaştaki kardeşlerinden veya bakıcılarından, televizyondan ya da medyadan cinselliğe dair birtakım şeyler görmüş öğrenmiş olabilir. Cinsel açıdan taciz edilen çocuklar cinsel davranış problemleri sergilemeye başlayabilmektedirler. Aile içinde yoğun tartışmaların yaşanması ve stresin yoğun olması da çocuğun bu davranışlara yönelmesine neden olabilmektedir. Dürtüleri kontrol etmede güçlük, akranlarıyla iletişim kurmakta zorluk yaşama ya da ailesi tarafından yeterince ilgilenilmeme de bu davranışlara katkıda bulunabilir.

Cinsel davranışlar başladığında yaşam boyu devam edebilir. Bunun bir nedeni bireye kendini iyi hissettirmesi, stresi yatıştırmasıdır. Bazı çocuklar bunu bir alışkanlık haline getirebilirler. Bazı çocuklar ise bunu dikkat çekmeye yönelik bir eylem olarak devam ettirebilirler. Bazı çocuklar kendilerinin kontrol kapasiteleri zayıf olup, diğerlerinin kendilerini kontrol etmesi isteyebilirler.

Düşünülmesi gereken ilk aşama çocuk neden böyle bir davranışa yöneldi. Eğer cinsel açıdan taciz edildiyse, aile içi problemler yoğunsa, çocuğun kendi başına çözümlenemediği bir problemi olması gibi başka bir problemden kaynaklı olarak bu davranışlar ortaya çıkmışsa bir uzamandan destek alınarak esas problemin çalışılması gerekmektedir. Ancak bazı davranışlar sadece merağa yönelik olup, bu noktada çocuğun merağının doğru ve açık bilgilerle nasıl giderilebileceği belirlenmelidir.

Ebeveynlerin verdiği genel tepkiler neler olabilir

Bu tarz olaylarda ebeveynler öncelikle ne yapacaklarını bilemezler, dahası bunun bir problem olup olmadığına da karar veremezler. Bazen bunun cinsel bir taciz sonucu geliştiğinden korkabilirler. Bu bir neden olabilir ama tek nedeni bu değildir.

Benim çocuğum öyle bir şey yapmaz, bir yanlış anlaşılma olmuştur; Problem cinsel davranışlar genellikle ebeveynlerin veya diğer insanların önünde olmaz, ya kazayla fark edilir ya da bir diğer çocuk bunu haber verir. Çocuk bunu inkar etse bile, bu davranışın olmuş olma

ihtimalini akılda tutmakta ve ciddiye almakta fayda vardır. Eğer çocuk gerçekten bir probleme sahipse bununla yüzleşmeye ve yardıma ihtiyacı vardır.

O kadarda önemli bir şey değil, insanlar abartıyorlar; Evet bu doğru insanlar cinsel davranışlar konusunda, özellikle de bizim ülkemizde oldukça duyarlı olduklarından normal olan bir davranış bile bir problem olarak aktarılabiliyor. Bu nedenle ilk adım bunun gerçekten normal gelişimin bir gereği olan merak duygusuyla açığa çıkan bir davranış mı yoksa problem niteliğinde olan bir davranış mı olduğunu belirlemektir. Bu doğrultuda gerekirse bir uzmandan yardım almak yararlı olacaktır.

Çocuğum şimdi bunları yapıyorsa ilerde neler yapar kim bilir; Bazı cinsel davranışlar nispeten basittir ve ailenin uygun bir düzenleme yapmasıyla düzeleceği düşünülebilir. Bazen ise çok nadir olarak ailenin uygun tepkilerine veya gerekli tedaviye rağmen bu davranışlar ısrarcı bir şekilde devam edebilmektedir.

Nasıl yaklaşılmalı

Bu yazının başında anlatılan gibi durumların yaşanması aileler için can sıkıcı, huzur kaçırıcı olabilir. Halbuki bu tarz durumlar çocukların cinsel meselelerle ilgili önemli konuları ne kadar anladıklarını ve öğrendiklerini anlama imkanı da sağlamaktadır.

Bu tarz bir durumda yapılacak ilk adım ne olduğunu çözmektir. Yani bu davranış normal gelişim dönemiyle uyumlu bir davranış mıdır yoksa problem niteliğinde bir davranış mıdır? Bunu anlamak için sakın kalmak çok önemlidir. Panik, endişe gibi güçlü duygularla birden kontrolsüz bir şekilde hareket etmek yerine sakın kalmak, ne yapacağınız ya da ne söyleyeceğiniz konusunda size doğru kararlar almanızda yardımcı olacaktır.

Bir şey söylemeden önce sakinliğinizi sürdürebilmek için derin ve uzun nefesler alıp vererek içinizden ona kadar sayın ya da odanızın kapısını kapatıp birkaç dakika odanın içinde adımlar atın. Yukarıda anlatılan olayda, aile çocuklara sakın bir şekilde “hadi bakalım giyinme zamanı” diyip, giyindikten sonra ise çocukları ayrı ayrı odalara yönlendirebilir.

Düşüncelerinizi toparlamak için birkaç dakika bekleyin (bu arada ne yapacağınıza kara veremez, düşüncelerinizi toparlayamaz iseniz eşinizden veya bir arkadaşınızdan destek alın) ve her bir çocukla sırasıyla bire bir konuşun.

Çocukla cinsel davranışlarıyla ilgili konuşurken, ses tonunuzu ayarlamamız ve sakinliğimizi sürdürmemiz oldukça önemlidir. Diğer bir önemli nokta ise olabildiğince açık uçlu sorular (yani cevabı “evet” ya da “hayır” şeklinde olmayan sorular) sormaktır. Böylece çocuk sadece evet ya da hayır demek yerine, kendi kelimeleri ve anlayışı ile ne olduğunu anlatabilir. Dolayısıyla bu vaka için düşünürsek; ebeveyn her bir çocuğa şu soruları sorabilir;

- Ne yapıyordunuz?
- Bunu yapmak nerden aklınıza geldi?
- Bunu yapmayı nasıl öğrendin?
- Bunu yaparken nasıl hissettin?

Bu vakadaki her iki çocuğunda aynı yaşlarda, birbirini iyi tanıyan oyun arkadaşları olduğunu ve bu oyunu oynarken eğleniyor olduklarını farz edersek, bu olayın her yaşın getirdiği bir merak duygusuyla yaşandığını anlayabiliriz. Bu olayı çocukları strese sokmadan, korkutmadan ancak bir nebze utanmalarını sağlayıp cinsel davranışlarla ilgili olarak kurallar ve sınırları öğretebilmemiz için gayet uygun bir zaman ve fırsat yakalamış olursunuz. Unutmayalım ki o an ihtiyaç duyulan bir bilginin öğrenilmesi, herhangi bir zamanda ihtiyaç duyulmayan bir bilginin öğrenilmesinden daha kolaydır. Yani o anda çocuğunuz o bilgiyi öğrenmeye hazırdır, oysa başka bir zamanda bu bilgiyi ona vermek için onu karşınıza alıp konuşmaktansa, olay üzerine doğru ve sağlıklı bilgileri aktarmak çok daha etkili olacaktır.

Ancak davranış yukarıda saydığımız kriterlerde ise yani problem olarak değerlendirilebilecek davranış kriterlerine uyuyorsa ebeveyn bir uzmandan destek almalıdır.

Çocuklarda normal cinsel gelişim için Bknz;

Çocuklarda Cinsellik; Hangi davranış Hangi Yaşta Normal

Kaynaklar

- <http://pediatriceducation.org/2013/08/26/what-are-common-sexual-behaviors-in-young-children/>
- <http://www.nctsn.org/sites/default/files/assets/pdfs/sexualdevelopmentandbehavior.pdf>
- <http://depts.washington.edu>